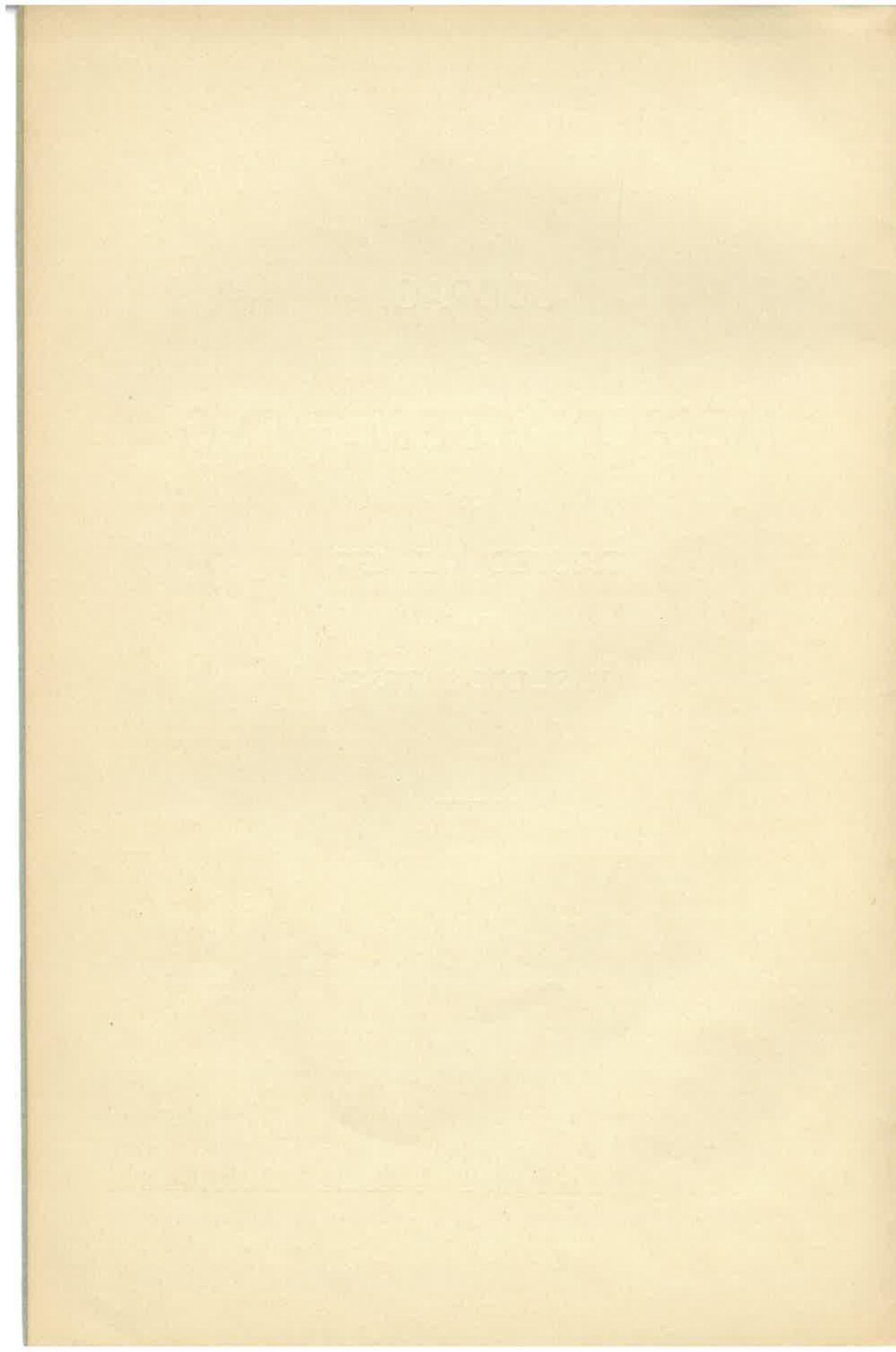

UDDRAG
AF
MEDICINALBERETNING
FOR
THISTED AMT 1917
VED
AMTSLÆGE BARTSCH

I. TABELLARISKE OVERSIGTER.

Tabel over Folketal, levendefødte, døde og dødfødte.

	Folketal	Levendefødte		Døde		Dødfødte	
		Antal	$\frac{\text{‰}}{100}$ af Folketal	Antal	$\frac{\text{‰}}{100}$ af Folketal	Antal	$\frac{\text{‰}}{100}$ af Fødslen
Købstæderne.							
Thisted	6,900	171	24, ₈	134	18, ₈	10	58, ₀
Nykøbing	7,908	231	29, ₂	158	20, ₀	7	30, ₀
Tilsammen . . .	14,808	402	27, ₅	292	19, ₇	17	42, ₀
Landet.							
Thisted Kreds	27,000	699	25, ₉	333	12, ₁	16	22, ₉
Thy -	19,335	517	27, ₀	278	14, ₃	19	36, ₇
Morsø -	17,548	484	27, ₆	217	12, ₄	13	26, ₉
Landet tilsammen . . .	63,883	1700	26, ₆	828	12, ₉	48	28, ₉
Hele Amtet	78,691	2102	26, ₈	1120	14, ₂	65	30, ₉

Oversigt over Dødsfaldene (excl. Dødfødsler) paa Aarets Maaneder.

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	September	Oktober	November	December	Hele Aaret
Købstæderne.													
Thisted	14	15	11	8	20	6	8	17	11	5	8	11	134
Nykøbing	14	8	13	12	14	10	13	11	23	17	8	15	158
Tilsammen . . .	28	23	24	20	34	16	21	28	34	22	16	26	292
Landet.													
Thisted Kreds	44	38	44	29	28	33	18	16	20	20	24	19	333
Thy -	23	25	31	32	34	18	19	21	24	15	21	15	278
Morsø -	25	26	28	21	14	13	19	12	18	17	11	13	217
Tilsammen . . .	92	89	103	82	76	64	56	49	62	52	56	47	828
Hele Amtet	120	102	127	102	110	80	77	77	96	74	72	73	1120

Oversigt over Dødsattester, udstedt af Ligsynsmænd.

Lægekreds	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	September	Oktober	November	December	Hele Aaret
Thisted	24	18	26	20	18	21	11	11	11	10	12	10	192
Thy	23	25	31	32	34	18	19	21	24	15	21	15	278
Mors	21	16	22	17	9	8	11	8	12	10	8	9	151
Hele Amtet	68	59	79	69	61	47	41	40	47	35	41	34	621

Dødsattesterne er i hele Amtet (Købstæderne inclusive) udstedt af Ligsynsmænd i 51 % af Dødsfaldene; for samtlige Landsogne i 75 % af Dødsfaldene.

Oversigt over Antallet af de i 1916 ved offentlig Vaccination vaccinerede.

	Antal
a. Købstæderne.	
Thisted	216
Nykøbing	296
Tilsammen	512
b. Landkommunerne.	
Thisted	854
Thy	694
Mors	607
Tilsammen	2155
Hele Amtet	2667

Oversigt over medicolegale Ligsyn og Obduktioner.

	Antal af medicolegale Ligsyn			Antal af Obduktioner		
	Mænd	Kvinder	Tils.	Mænd	Kvinder	Tils.
a. Købstæderne.						
Thisted	5	"	5	"	1	1
Nykøbing	3	"	3	"	"	"
Tilsammen	8	"	8	"	1	1
b. Landkommunerne.						
Thisted	17	1	18	1	"	1
Thy	17	"	17	"	"	"
Nykøbing	5	2	7	"	"	"
Tilsammen	39	3	42	1	1	1
Hele Amtet	47	3	50	1	1	2

Oversigt over Antallet af
¹⁾ Beretninger om
Tilfælde af Tuberkulose i Lunger eller
Strubehoved.

²⁾ Anmeldelser af
Dødsfald af do. uden
Sygeanmeldelse.

	Mænd	Kvinder	Ialt		Mænd	Kvinder	Ialt
a Købstæderne.							
Thisted	1	5	6		"	"	"
Nykøbing	6	4	10		"	"	"
Tilsammen	7	9	16		1	"	1
b. Landkredsene.							
Thisted	17	1	18		2	3	5
Thy	8	15	23		"	"	"
Morsø	11	10	21		2	1	3
Tilsammen	36	26	62		4	4	8
Hele Amtet	43	35	78		5	4	9

Oversigt over anmeldte Tilfælde af Dødsfald af Lungetuberkulose
(paa blaa Blanket).

	Mænd	Kvinder	Ialt
a. Købstæderne.			
Thisted	1	6	7
Nykøbing	7	1	8
Tilsammen	8	7	15
b. Landkredsene.			
Thisted	9	16	25
Thy	9	29	38
Morsø	4	11	15
Tilsammen	22	56	78
Hele Amtet	30	63	93

Tabel over levendefødte og døde i Aaret 1917, ordnede efter Køn
(efter Kredslægerens Indberetninger).

	Levendefødte			Døde		
	Mænd	Kvinder	Ialt	Mænd	Kvinder	Ialt
Thisted	95	76	171	59	75	134
Nykøbing	115	116	231	77	81	158
Samtlige Landsogne	879	821	1700	415	413	828
Hele Amtet	1089	1013	2102	551	569	1120

Tabel over Dødsårsagerne i Aaret 1917
for Thisted Købstad i Thisted Lægekreds.

	0—1 Aar	1—5 Aar	5—15 Aar	15—65 Aar		Over 65 Aar		Tilsammen
				M.	Kv.	M.	Kv.	
1. Kopper.	"	"	"	"	"	"	"	"
2. Blodgang	"	"	"	"	"	"	"	"
3. Tyfus	"	"	"	"	"	"	"	"
4. Difteritis	"	"	"	"	"	"	"	"
5. Strubehoste	"	"	"	"	"	"	"	"
6. Skarlagensfeber	"	"	"	"	"	"	"	"
7. Mæslinger	"	"	"	"	"	"	"	"
8. Kighoste	"	"	"	"	"	"	"	"
9. Barselfeber	"	"	"	"	"	"	"	"
10. Rosen	"	"	"	"	"	"	"	"
11. Gigtfeber	"	"	"	"	"	"	"	"
12. Lungebetændelse	"	"	"	3	1	2	3	9 (1)
13. Katarrhalsk Lungebetændelse	3	"	"	1	"	1	1	6
14. Kolerine	3	"	"	"	"	"	1	4
15. Andre Farsoter	"	"	"	2	"	"	"	2
16. Tuberkulose	1	2	"	7	10	2	2	24 (13)
17. Kræft	"	"	"	2	2	5	"	9 (1)
18. Syfilis	"	"	"	"	"	"	"	"
19. Alkoholisme	"	"	"	"	"	"	"	"
20. Andre konstitutionelle Sygdomme	"	"	1	"	1	1	"	3
21. Krampe	5	1	"	"	1	"	"	7
22. Hjerneblødning	"	"	"	1	2	2	3	8
23. Andre Sygdomme i Hjerne og Rygmarv	"	"	"	1	1	"	"	2 (1)
24. Hjertesygdom	"	"	"	2	3	2	3	10
25. Lungehindebetændelse	"	"	"	"	"	1	1	2
26. Andre Brystsygdomme	"	"	"	"	"	"	"	"
27. Bughindebetændelse	"	"	"	2	"	"	"	2 (2)
28. Nyrebetændelse	"	"	"	1	1	"	1	3
29. Andre Underlivssygdomme	"	"	"	2	3	2	1	8 (4)
30. Sygdomme i Lemmerne	"	"	"	"	"	"	"	"
31. Selvmord	"	"	"	1	"	"	"	1
32. Ulykkestilfælde	1	"	"	3	"	2	"	6 (4)
33. Dannelsesfejl	"	"	"	"	"	"	"	"
34. Børnetæring	3	"	"	"	"	"	"	3
35. Alderdomssvaghed	"	"	"	"	"	7	8	15
36. Ingen Dødsårsag angivet	3	"	"	"	"	1	"	4
Tilsammen	19	3	1	28	25	28	24	128 (26)

Deraf døde uden Lægebehandling 7 Mænd og 4 Kvinder. Tilsammen 11. Dødfødte: 5 af Mandkøn.

Af 128 Dødsfald skyldes de 26 Patienter fra Landet, indlagt paa Byens Sygehus. Tallene er angivet i Paranthese.

Tabel over Dødsaaarsagerne i Aaret 1917
for Nykøbing Købstad i Morsø Lægekreds.

	0—1 Aar	1—5 Aar	5—15 Aar	15—65 Aar		Over 65 Aar		Tilsammen
				M.	Kv.	M.	Kv.	
1. Kopper	"	"	"	"	"	"	"	"
2. Blodgang	"	"	"	"	"	"	"	"
3. Tyfus	"	"	"	11	15	"	1	27 (3)
4. Difteritis	"	"	"	"	"	"	"	"
5. Strubehoste	"	1	"	"	"	"	"	1
6. Skarlagensfeber	"	"	"	"	"	"	"	"
7. Mæslinger	"	"	"	"	"	"	"	"
8. Kighoste	"	1	"	"	"	"	"	1
9. Barselfeber	"	"	"	"	"	"	"	"
10. Rosen	"	"	"	"	"	"	"	"
11. Gigtfeber	"	"	"	"	"	"	"	"
12. Lungebetændelse	"	"	1	1	"	2	"	4
13. Katarrhalsk Lungebetændelse	5	2	1	"	"	1	2	11
14. Kolerine	5	"	"	"	1	"	"	6
15. Andre Farsoter	"	"	"	1	1	"	"	2 (1)
16. Tuberkulose	1	"	3	9	5	"	"	18 (6)
17. Kræft	"	"	"	2	2	3	3	10 (1)
18. Syfilis	"	"	"	"	"	"	"	"
19. Alkoholisme	"	"	"	"	"	"	"	"
20. Andre konstitutionelle Sygdomme	1	"	"	1	"	"	"	2
21. Krampe	2	1	"	"	"	"	"	3
22. Hjerneblødning	"	"	"	"	"	"	2	2
23. Andre Sygdomme i Hjerne og Rygmarv	"	"	"	"	2	1	"	3 (1)
24. Hjertesygdom	"	"	2	3	5	6	5	21 (2)
25. Lungehindebetændelse	1	"	"	"	"	"	1	2
26. Andre Brystsygdomme	"	1	"	"	"	1	1	3
27. Bughindebetændelse	"	"	"	"	"	"	"	"
28. Nyrebetændelse	"	"	"	"	1	1	"	2 (2)
29. Andre Underlivssygdomme	2	"	"	"	"	3	"	5 (4)
30. Sygdomme i Lemmerne	"	"	"	"	"	"	"	"
31. Selvmord	"	"	"	1	"	"	"	1
32. Ulykkestilfælde	"	"	1	"	"	"	"	1
33. Dannelsesfejl	"	"	"	"	"	"	"	"
34. Børnetæring	10	"	"	"	"	"	"	10
35. Alderdomssvaghed	"	"	"	"	"	6	12	18 (1)
36. Ingen Dødsaaarsag angivet	"	"	"	"	"	2	"	2
Tilsammen	27	6	8	29	32	26	27	155 (22)

Deraf døde uden Lægebehandling 5 Mænd og 1 Kvinde. Tilsammen 6.
Dødfødte: 2 af Mandkøn og 5 af Kvindkøn. Tilsammen 7.
Af 155 Dødsfald skyldes de 22 Patienter fra Landet, indlagt paa Byens
Sygehus. Tallene er angivet i Parantes.

Folkemængden var ved sidste Folketælling i Aaret 1916 14,576 (kalkuleret for Beretningsaaret 14,808).

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	September	Oktober	November	December	De Syges Alder							Sum	Det foreg. Aars Sum	
													Hele Aaret	15-65 Aar			Over 65 Aar					
														0-1 Aar	1-5 Aar	5-15 Aar	M	Kv.	M.			Kv.
1. Tyfus	1	2	3	91	60	77	2	1	234	1	2	234	2	1	1	1	234	2	1			
2. Smitusm	5	4	2	13	21	6	1	2	2	42	18	7	6	1	1	1	42	25	2			
3. Difteritis	5	3	3	5	9	1	1	1	1	18	7	1	1	1	1	1	18	62	3			
4. Skarlagenfeber	2	2	3	9	1	3	2	2	2	7	2	2	2	2	2	2	7	6	18			
5. Maslinger	1	1	3	4	2	2	2	2	2	6	2	2	2	2	2	2	6	380	6			
6. Kighoste	7	10	4	7	4	11	3	4	3	26	26	26	26	26	26	26	26	8	16			
7. Faareysge	7	2	1	1	2	3	6	1	3	26	26	26	26	26	26	26	26	16	1			
8. Rosen	2	2	1	2	2	2	2	2	3	2	2	3	2	2	2	2	2	1	1			
9. Barselfeber	2	2	2	2	2	2	2	2	3	2	2	3	2	2	2	2	2	1	1			
10. Stivkrampe hos nyfødte	2	2	2	2	2	2	2	2	3	2	2	3	2	2	2	2	2	1	1			
11. Blæresyge hos nyfødte	2	2	2	2	2	2	2	2	3	2	2	3	2	2	2	2	2	1	1			
12. Koldfeber	2	2	2	2	2	2	2	2	3	2	2	3	2	2	2	2	2	1	1			
13. Gigtfeber a. i. Anfald	2	2	2	2	2	2	2	2	3	2	2	3	2	2	2	2	2	1	1			
14. Gigtfeber b. Gentagne Anfald	3	3	1	5	2	10	6	5	2	17	10	27	10	27	10	27	10	20	20			
15. Lungebetændelse	2	3	5	2	2	2	1	2	1	15	44	15	44	15	44	15	44	64	13			
16. Lungeluberkulose	106	89	72	54	44	14	16	19	18	507	33	78	67	144	112	36	507	726	13			
17. Bronchitis	24	21	18	8	15	3	11	10	6	127	29	41	27	81	55	12	127	161	161			
18. Katarrhalsk Lungebetændelse	83	21	31	4	16	1	16	10	2	190	1	4	21	81	72	1	190	358	358			
19. Influenza	52	38	21	13	14	10	16	22	40	322	6	58	98	94	64	6	322	342	342			
20. Halsbetændelse	25	10	8	12	38	48	128	65	65	394	69	90	73	60	65	16	394	187	187			
21. Kolertine	2	2	2	2	2	2	2	2	3	2	2	3	2	2	2	2	2	2	2			
22. Gulsot	2	2	2	2	2	2	2	2	3	2	2	3	2	2	2	2	2	2	2			
23. Skalkopper	2	2	2	2	2	2	2	2	3	2	2	3	2	2	2	2	2	2	2			
24. Koldfeber	2	2	2	2	2	2	2	2	3	2	2	3	2	2	2	2	2	2	2			
25. Knuderosen	317	208	174	98	117	89	110	201	327	143	125	91	1994	141	317	440	502	450	68			
26. Drøypert	4	1	2	1	1	2	4	2	2	21	3	2	21	3	17	2	4	4	21			
27. Venetisk Saar	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2			
28. Syfilis, erhvervet ved Samleje	2	2	2	2	2	2	2	2	2	5	3	3	5	3	3	3	3	5	5			
29. Syfilis, erhvervet ved tilf. Samleje	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
30. Syfilis, medfødt	3	3	3	6	5	7	6	3	9	8	14	10	79	4	18	25	18	14	88			
31. Fnat	8	2	3	6	5	7	6	1	9	1	14	10	2	4	12	2	2	14	3			
32. Delirium	2	2	2	2	2	2	2	2	3	2	2	3	2	2	2	2	2	2	2			
Sum	317	208	174	98	117	89	110	201	327	143	125	91	1994	141	317	440	502	450	68			
													1994						2376			

Skematisk Sygeliste for Aaret 1917 for Landsognene i Thisted Amtslægekreds.

Folkemængden var ved sidste Folketælling i Aaret 1816 63,454 (kalkuleret for Beretningsaaret 63,833).

	De Syges Alder												Hele Aaret	Sum	Det foreg. Aars Sum								
	0-15 Aar				15-65 Aar				Over 65 Aar														
	1-5 Aar		5-15 Aar	M.	Kv.	15-65 Aar		M.	Kv.	Over 65 Aar		M.				Kv.							
	Aar	Aar				Aar	Aar			M.	Kv.						M.	Kv.					
1. Tyfus.	"	"	"	"	"	2	2	"	"	"	"	2	"	"	"	2	"	"	"	"	"	"	2
2. Smittsom Hjerne- Rygmarsbet.	9	2	9	3	"	3	3	"	"	"	"	3	68	"	20	35	1	"	"	"	"	"	3
3. Difteritis	11	10	5	7	2	5	2	6	6	4	10	12	80	"	2	35	3	8	"	"	"	"	68
4. Skarlagensfeber.	"	2	6	6	11	10	20	6	5	2	11	6	86	"	6	34	2	5	"	"	"	"	80
5. Mæslinger.	46	29	42	58	27	8	1	"	3	3	4	"	210	"	106	68	6	"	"	"	"	"	86
6. Kighoste	3	4	2	3	36	3	3	"	3	1	5	"	68	"	35	28	1	1	"	"	"	"	210
7. Faarsyge.	2	6	1	2	3	1	4	5	1	4	2	"	31	"	9	5	22	"	3	"	"	"	68
8. Rosen	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	31
9. Barselfeber	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
10. Stivkrampe hos nyfødte	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
11. Blæresyge hos nyfødte.	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
12. Koldfeber	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
13. Gigtfeber a. l. Anfald	2	9	2	3	2	3	6	3	5	6	8	9	60	"	2	13	18	25	"	2	60	"	
b. Gentagne Anfald	3	1	20	2	17	3	3	2	1	4	2	4	85	"	1	5	10	9	"	25	85	57	
14. Lungebetændelse	18	18	5	16	17	15	17	9	6	9	10	10	165	"	1	26	72	39	10	7	165	173	
15. Lungetuberkulose	2	5	5	2	8	6	3	4	1	1	1	2	40	"	10	6	15	18	1	"	40	59	
16. Bronchitis	300	258	237	206	160	114	85	65	54	82	84	80	1725	"	185	272	224	374	423	111	136	1931	
17. Katarrhalsk Lungebetændelse	71	56	43	53	40	37	35	14	14	23	56	19	441	"	106	169	66	42	52	25	41	518	
18. Influenza	229	78	25	40	36	15	18	16	5	12	15	16	505	"	6	66	187	190	30	26	505	571	
19. Halsbetændelse.	66	58	38	83	52	39	49	43	43	45	61	46	629	"	6	105	188	182	144	2	2	629	675
20. Kolerine	23	19	23	25	34	56	133	271	129	47	56	36	882	"	170	221	128	96	143	33	41	832	
21. Gulsot	1	"	"	"	"	"	"	"	"	1	3	1	6	"	2	3	1	"	"	"	6	"	
22. Skaalkopper	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	1	"	1	"	"	"	"	"	"	"	"	4	"
23. Knuderosen	787	555	459	509	480	319	381	456	276	251	304	252	4979	"	513	916	988	1043	1098	212	259	6062	
Sum																							
24. Dryppert	2	1	1	1	"	"	2	3	"	3	3	2	15	"	"	"	"	12	3	"	"	15	7
25. Veneriske Saar	"	"	"	"	"	"	"	1	"	"	"	"	1	"	"	"	"	1	"	"	"	1	1
26. Syfilis, erhvervet ved Samleje.	"	1	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	1	"	"	"	"	1	"	"	"	5	2
27. Syfilis, erhvervet ved tilf. Smitte	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	2	"
28. Syfilis, medfødt.	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	1	"
29. Fnat	48	60	28	45	22	26	26	26	19	39	77	38	454	"	14	84	157	111	77	7	4	454	536
30. Delirium	"	"	"	"	"	"	"	"	"	1	"	"	1	"	"	"	"	"	"	1	"	1	"

II. ANDRE MEDDELELSER.

A. Befolkningsforhold.

I. Tilvæksten.

I 1917 levendefødtes i hele Amtet 2102 og døde 1120. Fødselsoverskudet bliver saaledes 972 eller $12,2 \text{ ‰}$. Sammenlignelsesvis kan anføres Tallene for 1916: 2023 Fødsler, 1163 Dødsfald, Fødselsoverskud 10 ‰ — altsaa en Fremgang i Fødselsoverskud af godt 2 ‰ .

Betragter man Forholdet mellem Land og By, saa faar man — efter at de paa Sygehusene i Byerne døde fra Landdistrikterne er henført til disse — i Thisted et Fødselsoverskud af 49 eller 7 ‰ , i Nykøbing 85 eller 9 ‰ , altsaa i Købstæderne tilsammen af 8 ‰ , i Landkredsene et Overskud af 828 eller 13 ‰ .

Fødselskvotienten i Byerne er imidlertid større end paa Landet (henholdsvis $27,5$ og $26,8$). Landets større Fødselsoverskud beroer paa, at Dødelighedskvotienten er betydelig større i Byerne end paa Landet (henholdsvis $19,5$ og 13). For Byernes Vedkommende er Fødselskvotienten som sædvanlig betydelig større i Nykøbing end i Thisted (henholdsvis $29,2$ og $24,8$).

II. Fødslerne.

Efter Præsternes Indberetninger levendefødtes i hele Amtslægekredsen 2102 Børn, efter Jordemoderprotokollerne 2090. Efter Præsternes Indberetninger var der 64 dødfødte, efter Jordemødrenes 65. Lægges det sidste Tal til Grund, var af disse 65 de 22 for tidlig fødte, 15 fødtes ved Kunsthjælp. Af samtlige Fødsler var 76 for tidlig fødte, 48 fødtes ved Kunsthjælp, 72 fødtes udenfor Ægteskab.

Af *samtliche Fødsler* var

33 ‰ fødte udenfor Ægteskab.

30 ‰ dødfødte.

35 ‰ for tidlig fødte.

22 ‰ fødte ved Kunsthjælp.

Af de *dødfødte* var

32 ‰ for tidlig fødte.

23 ‰ fødte ved Kunsthjælp.

III. Dødsfaldene.

Paa Landet er 75 ‰ af Dødsattesterne udstedt af Ligsynsmænd. I Købstæderne er Dødelighedskvotienten noget større i Nykøbing end i Thisted (henholdsvis 20 ‰ og $18,5 \text{ ‰}$). For Nykøbings Vedkommende bidrager Tyfusepidemien med 24 Dødsfald til at sætte Kvotienten i Vejret.

I Thisted forekom 15,5 % af samtlige Dødsfald i det første Leveaar, i Nykøbing 19,9 %. Ialt døde i Thisted 19 Børn i første Leveaar, deraf 3 af Børnetæring (*atrofia infantilis*), i Nykøbing 27, deraf 10 af Børnetæring; atter i Aar et stort Antal for sidstnævntes Bys Vedkommende. Regner man Tyfusdødsfaldene fra, skyldes i Nykøbing omtrent 10 % af samtlige Dødsfald i alle Aldersklasser *atrofia infantilis*.

Blandt de øvrige Dødsfald kommer Hjærtefejl (*morbus cordis*) som Nummer 1 med ialt 33 Tilfælde, 13 %, *Tuberkulosis* som Nummer 2 = 24 Tilfælde 9,5 % og Kræft (*Cancer*) som Nummer 3 med 17 Tilfælde, 6,9 %.

B. Sygeligheden.

Sygeligheden har i 1917 i Thisted Amt været en Del mindre end foregaaende Aar. Der er anmeldt:

I *Købstæderne*: 1994 epidemiske Tilfælde, en Kvotient stor 137 ‰ (159)

- *Landdistrikterne*: 4979 - - - - - 78 - (91)

Købstæderne enkeltvis:

Thisted 157 - (219)

Nykøbing 119 - (105)

Landkredsene enkeltvis:

Thisted 72 - (97)

Thy 100 - (107)

Morsø 69 - (72)

Tallene i Parantes angiver foregaaende Aars Kvotient.

Som sædvanlig synes Sygeligheden betydelig større i Købstæderne end i Landkredsene, hvilket ikke svarer til de virkelige Forhold, men be-roer paa, at i Købstæderne med den langt lettere Adgang til Læge kommer langt flere Tilfælde til Anmeldelse.

Naar Thy Landkreds (ligeledes som sædvanlig) viser større Sygelighed end de øvrige Landkredse, saa maa Grunden hertil vistnok søges i, at Lægerne i denne Kreds er mere nøjagtige med deres Anmeldelser end i den øvrige Del af Amtet.

Af de epidemiske Sygdomme spiller den store Tyfusepidemi i Nykøbing og den ret udbredte Kolerine i Sommermaanederne Hovedrollen. Iøvrigt har de egentlig epidemiske Sygdomme i Aaret været lidet udbredte, ligesom de forskellige Luftsvejsygdomme — antagelig paa Grund af den tørre, varme ensartede Temperatur — har været betydelig mindre udbredte end sædvanlig.

Om de enkelte Sygdomme skal bemærkes:

Febris tyfoidea (Tyfus). I sidste Halvdel af Aaret og strækkende sig ind i de 2 første Maaneder af 1918 herskede der i Nykøbing en voldsom Epidemi af denne Sygdom. Ialt angrebes 231 Personer, hvoraf 27 døde. De fleste af Patienterne var meget haardt angrebne, Forløbet i mange Tilfælde langvarigt med langtrukken Rekonvalescens. Om Epidemiens Opstaaen og Udbredelse kan følgende berettes:

I Slutningen af Juli blev en Kone, der boede lidt udenfor Nykøbing efter et Besøg i Odense — hvor hun sandsynligvis har hentet Smitten —

syg. Sygdommen blev miskendt (opfattet som Influenza), og hun laa syg hjemme i ca. 1 Maaned, plejet og passet af en Person, der ogsaa malkede hendes Køer. Først i September blev det konstateret, at hun havde Tyfus. Malkersken har tilført Mælken Tyfusbaciller og uheldigvis blev denne Mælk leveret til et stort Mælkeudsalg i Nykøbing. Den smittede Mælk blev blandet med al den anden Mælk, der leveredes til dette Udsalg, og Følgerne heraf udeblev ikke. For det første blev i Begyndelsen af August Mælkehandleren og hans Familie syge, men heller ikke disse Tilfælde opfattedes straks som Tyfus. I den første Uge af September bredte Sygdommen sig explosionsagtig i Byen. Rundt omkring i mange forskellige Hjem optraadte i denne Uge ialt 81 Tilfælde. Nu kunde man konstatere, at saa godt som alle de angrebne havde faaet Mælk fra det nævnte Udsalg. Man undersøgte saa Forholdene i alle de Ejendomme, der leverede Mælk til Udsalget og opdagede derved den førnævnte Kone, hvis Sygdom blev konstateret sikkert ved »Vidals Prøve«.

Sygdommen blev nu taget under offentlig Behandling. Forskellige Lokaler (Teknisk Skole, Frelsens Hærs Lokale og Missionshuset) blev indrettet til Lazaretter, alle eller i alt Fald saa godt som alle de syge blev fjærnet fra Hjemmene og de fornødne Forholdsregler blev truffet overfor Mælkeleverandørerne.

Disse Foranstaltninger maatte imidlertid nødvendigvis tage nogen Tid, og der gik derfor adskillige Dage, inden det lykkedes at faa alle de syge fjærnet. Dette medførte en ny, om end mindre Explosion gennem Smitte ved Drikkevandet.

I to Ejendomme med mange Beboere henlaa et Par Patienter. I disse Ejendomme fandtes ikke Vandledning, men Beboerne forsynedes med Drikkevand fra Brønde, der var daarligt isolerede. Ved smitteførende Spildevand fra de omtalte Patienter blev Brøndene inficerede og i Løbet af faa Dage angrebes i disse 2 Ejendomme ialt 23 Patienter.

Det viste sig altsaa her, som saa ofte er konstateret, at Mælk og Drikkevand kan blive frygtelige Smittekilder for Tyfus.

Naturligvis smittedes ogsaa under Epidemiens Forløb af og til Personer, der kom i nær Berøring med de syge, ved direkte Kontakt, men den explosionsagtige Udbredelse, Masseforgiftningen, det, der skaber Panik, foregaar kun gennem Mælken og Drikkevandet.

Paafaldende var det dog, at af 40 Sygeplejersker, som passede de syge, blev ikke mindre end 9 smittede.

Under alt dette bredtes der paa hele Mors en sand Rædsel for Nykøbing blandt Beboerne. Byen var som uddød for Landboere. Forretningslivet stod stille. Ingen turde tage ind for at gøre Indkøb og de næringsdrivende led betydelige Tab. Først efter lang Tids Forløb lykkedes det at gøre Folk begribeligt, at der ingen Fare var ved at færdes i Byens Gader eller gøre sine almindelige Indkøb, og alt kom efterhaanden i den gamle Gænge igen. Det viste sig ogsaa, at ingen udefra blev smittet, ligesom heller ikke i selve Byen nogen Person blev syg, der ikke

enten havde drukket inficeret Mælk eller Vand eller været i meget intim Berøring med de syge.

I Februar 1918 var Epidemien endt.

I den øvrige Del af Amtet spillede Tyfus ingen Rolle.

I Gøttrup Nørregaard i Vester Hanherred forekom en lille Epidemi (3 Tilfælde med 1 Dødsfald). Paa denne Gaard har der med Aars Mellemrum været Tilfælde af denne Sygdom, som formodentlig maa skyldes en Bacilbærer. Trods anstillede Undersøgelser er det dog ikke lykkedes at paapege en saadan.

Meningitis cerebro-spinalis epidemica (Hjærnerygmarvsbetændelse) har ikke heft videre Betydning. Ialt er anmeldt 5 Tilfælde, hvoraf de to var fra Sikringstjeneste hjemvendte Soldater. Den ene kom syg hjem og døde efter faa Dages Forløb. De øvrige 3 Tilfælde var spredte, uden paaviselig Smittekilde.

Difteri (ondartet Halssyge) og *Croup* (Strubehoste) optraadte spredt i hele Amtet med omtrent det sædvanlige Antal Tilfælde. I Vorupør, hvor denne Sygdom i flere Aar har hersket epidemisk, forekom der i Aar kun enkelte Tilfælde. I Thisted By var der i August Maaned Tilløb til en Epidemi.

Scarlatina (Skarlagensfeber) og *Morbilli* (Mæslinger) optraadte med enkelte Tilfælde rundt omkring i Amtet, men intet Steds som egentlige Epidemier.

Tussis convulsiva (Kighoste) forekom saa at sige ikke i Byerne. Paa Morsø og i Vester Hanherred var der i Aarets første Maaneder en Del Tilfælde, som Rester af den store Epidemi i 1916.

Af de øvrige epidemiske Sygdomme skal nævnes

Febris rheumatica (Gigtfeber), som i Thy Lægekreds er optraadt usædvanlig udbredt (51 Tilfælde mod 24 foregaaende Aar). Tilfældene, som ikke omtales nærmere i Medicinalberetningerne fra Kredsen, er ret jævnt fordelt over hele Aaret.

Cholérine (Kolerine) optræder i hele Amtet i Maanederne Juli-August-September i stort Antal med Kulmination i August (i hele Aaret 1226 Tilfælde mod 569 i 1916). Særlig stor er Forskellen i Thy Lægekreds (338 Tilfælde mod 135). Medens de fleste Læger anfører den stærke Varme og Tørke som Hovedårsag, mener Kredslægen i Thy, at Spædbørnenes mindre heldige Ernæring paa Grund af Ernæringsvanskelighederne — særlig den mindre lette Adgang til Mælk —, spiller Hovedrollen.

De *veneriske Sygdomme* spiller som sædvanlig ingen større Rolle, men synes dog stadig noget i Tiltagende. Ialt anmeldtes 56 Tilfælde mod 43 det foregaaende Aar. Særlig *Gonorrhœa* (Dryppert) er forekommen hyppigere, 36 Tilfælde mod 23), deraf paa Landet 15 Tilfælde mod 7 det foregaaende Aar.

Scabies (Fnat), der i 1916 opviste et overordentlig stort Antal Tilfælde, er i Aar gaaet noget tilbage, men optræder dog stadig meget udbredt.

Af andre Sygdomme kan nævnes:

Icterus catarrhalis (Gulsot), der omtales som epidemisk af Læge Krogh

i Vils og hvoraf en Epidemi blandt Skolebørnene i Hvidbjerg v. Aa nævnes af Læge *Toft* i Vestervig.

Af *overførte Dyresygdomme* omtales som sædvanlig en Del *Tinea-former*, for største Delen overførte fra Kvæg.

Forgiftninger. Læge *Toft* i Vestervig nævner en let Forgiftning med Guldregn. 2 Børn havde spist Guldregnsfrø, fik Diarrhoe og Opkastninger, men kom sig hurtigt. Kredslæge *Vogel*, Nykøbing, omtaler 2 Forgiftninger i Afholdshotellet i Nykøbing, den ene Gang efter Kalvekød, den anden Gang rimeligvis efter Nydelsen af Pølser. Tilfældene var lette. Læge *Mohr* har iagttaget et Tilfælde af Forgiftning med Karbolsyre, som blev indtaget af en Fejltagelse i Stedet for Mavedraaber. Helbredelse. Læge *Schütten* omtaler en ret hæftig Forgiftning med Salmiakspiritus, som ligeledes blev indtaget ved en Fejltagelse. Flere af Lægerne paa Mors omtaler sygelige Tilfælde paa Grund af det daarlige Rugbrød; Læge *Hinding* i Nykøbing anfører hos 2 Familier en heftig Forgiftning efter Nydelsen af saadant Brød (blodslimet Diarrhoea og Opkastning). Endelig omtaler samme Læge en Forgiftning hos et Barn efter Nydelsen af vild Kørvel og en Forgiftning hos en Kvinde ved Indtagelse af en Theskefuld Strofantusdraaber.

De *kroniske Sygdomme* gøres ikke til Genstand for særlig Omtale i nogen Lægeberetning.

C. Hygiejniske Forhold.

Store Forandringer i hygiejniske Foranstaltninger har ikke fundet Sted i Aarets Løb.

I *Thisted By* er Kloakeringen iortsat i flere Gader. Den i Efteraaret 1916 til Ministeriets Approbation indsendte ny Sundhedsvedtægt er det, trods gentagne Henvendelser, endnu ikke lykkedes at faa tilbage.

I *Nykøbing* er Kloakeringen endnu ikke fuldført. Navnlig i Byens Udkanter er Renovationsforholdene meget mangelfulde. I flere Ejendomme tømmer Beboerne Klosetindhold ud i store Møddinger, som lejlighedsvis tømmes af omboende Landmænd. I flere af disse Ejendomme, som for største Delen beboes af Fattigfolk, foregaar Drikkevandsforsyningen fra daarlige Brønde, som ikke er sikrede mod Tilløb af Spildevand fra Husene eller Møddingerne. Dette Forhold kom særlig frem ved Tyfusepidemien og bevirkede en ny Opblussen af denne Sygdom, en Opblussen som krævede flere Ofre (Dødsfald). Det var ønskeligt, om Kloakeringen — der er godt planlagt — snart kunde blive fuldendt, saa at Vandklosetter overalt kunde indføres. De nævnte Brønde er nu, ifølge Kredslægens Meddelelser, næsten alle nedlagte og Vandledning fra Vandværket indført.

Paa *Landet* er der ikke foretaget hygiejniske Foranstaltninger af Betydning.

De ved Krigen skabte særlige Tilstande har ogsaa haft deres Indflydelse paa de hygiejniske Forhold.

I Byerne har Vanskelighederne ved at fremskaffe Byggematerialer og disses høje Pris, hæmmet Opførelse af Nybygninger, derved skabt Bolig-

nød og slettere Beboelsesforhold. Her i Amtet er Byerne kun smaa, Tilflytningen ikke betydelig, saa Tilstandene er endnu taalelige.

Paa Landet har den store Pengerigelighed, navnlig i de første Aar af Krigen, fremmet Ombygningerne.

Navnlig i de større Fiskerlejer som Vorupør og Klitmøller, hvor Indtægterne var overordentlig store, er Masser af gamle, daarlige Huse nedrevne og ny, i hygiejnisk Henseende langt bedre, Boliger opførte. Ogsaa paa Landet gør dette Forhold sig gældende.

Rationeringen af Næringsmidler har endnu ikke haft skadelige Følger. Kredslægen i Thy mener at kunne henhøre den store Mængde Koleretilfælde blandt Smaabørn, blandt andre Aarsager, ogsaa til mindre gode Ernæringsforhold, men iøvrigt fremhæves af alle Læger den usædvanlig gode Sundhedstilstand blandt Befolkningen, og utvivlsomt har der, navnlig hos Landbefolkningen — hvor Midlerne tillod det —, ofte været Trang til at indtage overflødige Fødemængder, hvilket paa en heldig Maade er modvirket ved Rationeringen.

At Alkoholforbruget er reduceret til et Minimum spiller utvivlsomt ogsaa en stor Rolle i saa Henseende.

D. Lægevæsenet.

I Aarets Løb er der ikke kommet ny praktiserende Læger til, derimod er 3 Læger fraflyttet, nemlig Sygehuslæge Hansen, Nykøbing, praktiserende Læge Hansen, Vestervig, og distribuerende Læge Jahn, Sønder Draaby.

Lægernes Fordeling vil ses af følgende Oversigt:

Lægekreds	Amtslæger	Kredslæger	Praktiserende Læger	Reserve-læger ved Sygehus	Ialt
Thisted.....	1	„	10	1	12
Thy.....	„	1	5	„	6
Mors.....	„	1	7	„	8
Hele	1	2	22	1	26

E. Jordemodervæsenet.

I Aarets Løb har der været afholdt Jordemoderkonference i Thisted, Nykøbing og Hurup med ialt 25 Jordemødre. 2 Jordemødre har gennemgaaet Repetitionskursus i København. Distriktsjordemoderembedet i Vang, som i mange Aar har staaet ledigt, er nu besat. 21 har søgt Optagelse paa Jordemoderskolen, deraf antoges 2.

Jordemødrenes Fordeling ses af følgende Oversigt:

Lægekreds	Distrikts-jordemødre	Privat praktiserende	Privatiserende	Ialt
Thisted	21	2	„	23
Thy	10	„	1	11
Mprs	9	1	2	12
Hele Amtet	40	3	3	46

F. Apothekervæsenet.

I Aarets Løb udskiltes Hunborg og Frøstrup Hjelpeapoteker fra Moderapotekerne og gjordes selvstændige. Som Apothekere her tilkom henholdsvis Cand. pharm. Rahbeck, tidligere Medhjælper i København, og Cand. pharm. Marschall, tidligere Bestyrer af Hjelpeapoteket i Frøstrup.

Der er sammen med Visitator Dahlberg afholdt Visitats af samtlige Apotheker. Overalt var der paa Grund af Krigsforholdene Vanskelighed ved at fremskaffe Varer, mange, tildels ret vigtige Stoffer var helt udgaaede. Gennemgaaende havde Apothekerne udvist stor Umage og Betænksomhed ved Fremskaffelsen, og Forsyningen var næsten overalt saa god, som Omstændighederne muliggjorde det.

Der er oprettet et nyt Haandkøbsudsalg i Øster Jølby paa Mors. Samtlige Haandkøbsudsalg er i Aarets Løb visiteret. Gennemgaaende holdtes de i ret god Orden. De fleste Steder var Udsalget — vistnok nærmest paa Grund af den store Prisstigning — gaaet en Del ned.

Apotekerpersonalets Fordeling vil ses af følgende Oversigt:

Lægekreds	Apothekere	Medhjælpere		Disciple	Ialt
		Cand. pharm.	Exam. pharm.		
Thisted	5	5	4	9	23
Thy	3	2	3	4	12
Mors	2	1	3	2	8
Hele Amtet	10	8	10	15	43

G. Tandlægevæsenet.

I Aarets Løb flyttede Frk. Weilstrup fra Thisted til Struer og Tandlæge Kronborg optoges som Assistent hos Tandlæge Ørbæk i Fjerritslev. Fru Ramhøj flyttede fra Agger til Nakskov.

H. Uddannede Sygeplejersker.

Af saadanne fandtes ved Aarets Udgang 35 i Amtet. Paa flere af Sygehusene er Elevantallet forøget, og en Del af disse Elever er efter 1 à 2 Aars Uddannelse ansat som Menighedssygeplejersker.

I. Kvaksalveri og ulovlig Medicinalhandel.

Den norske Kvaksalver, som forrige Aar opholdt sig i Nykøbing, flyttede til Fur. Der blev der anlagt Sag imod ham, og han idømtes for sin Virksomhed en Bøde paa 100 Kr.

Ulovlig Medicinalhandel er ikke anmeldt i Aarets Løb.

K. Sygehusene i Thisted Amt.

I Thisted førtes Underhandlinger mellem By og Amt om Udvidelsen af Thisted Sygehus. En saadan blev vedtaget og er i Aaret 1918 paa-begyndt. Den vedtagne Udvidelse — hvortil bevilgedes ca. 500,000 Kr. — er meget betydelig, og Sygehuset vil herefter blive fuldt ud moderne og vel udstyret. Udvidelsen er tillige saa stor, at der for lange Tider vil blive rigelig Plads.

Paa de øvrige Sygehuse er der ikke sket Forandringer af Betydning. Pladsforholdene er gennemgaaende ikke gode, flere Steder er der permanent Overbelægning. Paa Grund af de store Udgifter til Thisted Sygehus, vil der næppe kunne anvendes synderlig til Udvidelse af de andre Sygehuse i Amter, men, naar førstnævnte er fuldført, vil det ogsaa kunne aflaste de andre en Del, og man kommer derved nærmere til det Forhold, som maa anses for det heldigste i Amtet, nemlig et stort centralt Sygehus med specielt uddannede Læger og øvrige Personale og helt igennem udstyret med alle Tidens Hjælpemidler og en Del lokale Sygehuse til Behandling af de mere almindelige Sygdomme og til Hjælp i pludselige Tilfælde.

I Nykøbing, hvor der er et ret stort Sygehus, har man hidtil haft det Forhold, at alle Byens Læger kunde indlægge og behandle deres Patienter. Denne i mange Henseender uheldige Ordning er nu ophævet. I Aaret 1918 ansattes en vellønnet, specielt uddannet Læge, som har Enebehandlingen af samtlige Patienter.

I Amtet er nu Hvidbjerg Sygehus det eneste, hvor flere Læger behandler Patienterne, og denne Ordning har ogsaa i Aarets Løb medført ret store Vanskeligheder.

Den gunstige Sundhedstilstand i 1917 giver sig Udslag i den gennemgaaende noget ringere Belægning af Sygehusene end de foregaaende Aar. Ialt er der i Aaret 1917 paa samtlige Sygehuse 57,785 Sygedage mod 68,325 det foregaaende Aar. Men hertil maa ganske vist lægges Sygedagene for de for Febris tyfoida i Nykøbing paa midlertidige Lazaretter behandlede. Dette Tal er ikke opgivet i Beretningerne.

I Aarets Løb er der paa Sygehusene udført 656 større Operationer, hvilket vil sige, at henimod 1% af Amtets Beboere i det forløbne Aar er blevet opereret.

Sygehuslægerne var ved Aarets Udgang:

Thisted: Overlæge Gert Espersen.

Reservelæge V. Saabye.

Nykøbing: Læge Olivarius, konstitueret.

Hvidbjerg: Læge N. C. Ilsøe.

Vestervig: Læge P. E. Toft.

Koldby: Læge K. Haslund.

Fjerritslev: Læge S. C. Dalsgaard.

Private Kliniker.

Læge Buus i Hunborg har privat Klinik for alm. medicinske og kirurgiske Patienter. Den drives med Tilskud og under Tilsyn af Amtet.

**Oversigt over Belægningsforholdene paa Sygehusene i Thisted Amt
i Aaret 1916.**

	Thisted Amts og Bys fælles Sygehus i Thisted	Thisted Amts og Nykø- bing Bys Sygehus i Nykø- bing	Thisted Amts Sygehuse i				Læge Buus' Klinik i Hun- borg
			Hvid- bjerg	Vester- vig	Koldby	Fjerrits- lev	
Antal Sengepladser	90	72	12	22	20	29	20
Heraf for:							
1) Almindelig medic. - kirurg. Patienter	38	32	6	12	14	9	18
2) Patienter med epidemiske Sygdomme (i isoleret Af- deling af Bygning)	26	20	6	8	6	10	"
Do. (i særskilt Bygning)	26	20	"	"	"	10	"
3) Patienter med veneriske Sygdomme	4	4	"	"	"	"	2
4) Patienter med Fnat	2	4	"	"	"	4	2
5) Patienter med Sindssyg- domme	2	4	"	2	"	"	"
6) Patienter med Lunge- og Strubetuberkulose	18	8	"	"	"	6	"
Antal af Sengepladser i mid- lertidige Barakker for epi- demiske Sygdomme	"	174	"	"	"	"	"
Antal Patienter ved Aarets Begyndelse	59	15	13	23	15	12	9
Indlagte i Aarets Løb	554	496	123	217	153	145	122
Døde	32	30	7	11	9	9	8
Henliggende ved Aarets Ud- gang	56	31	13	14	15	18	8
Samlet Antal Liggedage for udskrevne og døde	18506	10740	4776	7554	6144	5403	4662
Gennemsnitligt dagligt Pa- tientantal	62,9	29	13,1	20,4	16,8	14,76	12,8
Den daglige Driftsudgift pr. Patient	4Kr. 73Ø.	Ikke	2Kr. 42Ø.	4Kr. 17Ø.	3Kr. 50Ø.	4Kr. 09Ø.	Ikke
Den daglige Kostudgift pr. Patient	1Kr. 49Ø.	opgivet	66½ Ø.	1Kr. 15Ø.	1Kr.	1Kr. 20Ø.	opgivet

De enkelte Sygdommes Hospitalsdiagnose.

	Sygehusene i						
	Thisted	Ny-købing	Hvid-bjerg	Vester-vig	Koldby	Fjernits-lev	Dr. Buus' Klinik
Tyfus	2	231	"	1	"	3	"
Epidemisk Hjerne-Rygmarvs- betændelse	1	2	1	"	"	3	"
Difteritis	20	21	12	16	8	3	"
Skarlagensfeber	26	8	30	32	5	7	"
Mæslinger	1	2	"	"	"	2	1
Faarsyge	"	9	"	"	"	"	"
Rosen	2	"	"	"	"	1	"
Stivkrampe hos nyfødte	"	"	"	"	"	3	"
Gigtfeber	3	6	"	"	"	5	"
Lungebetændelse	5	4	"	"	"	11	1
Lungetuberkulose	32	"	"	"	"	"	1
Bronchitis	"	"	"	"	"	"	"
Katarrhalsk Lungebetændelse	"	2	"	"	"	1	"
Halsbetændelse	"	"	"	"	"	4	"
Børnelammelse	1	"	"	"	1	1	3
Tuberkul. Hjernebetændelse	"	1	"	"	"	"	"
Tuberkulose i andre Legems- dele	54	28	"	23	15	3	"
Alm. Hjernebetændelse	1	"	"	1	"	2	"
Kræft i Maven	6	3	"	"	"	"	1
- - Livmoderen	1	1	"	"	"	"	"
- - Brystkirtlen	2	"	"	2	2	3	2
- - andre Legemsdele	10	1	2	5	6	11	10
Blindtarmsbetændelse	20	7	2	5	6	15	6
Fnat	37	107	5	34	18	"	"
Dryppert	3	"	"	3	"	"	"
Erhvervet Syfilis	2	2	"	1	"	"	1
Drankergalskab	"	2	"	"	"	"	"
Sindssygdom	18	8	"	13	4	"	"
Børnetæring	"	8	"	"	3	4	1
Alderdomssvækkelse	"	1	"	"	4	9	8
Læsioner	40	50	6	8	4	2	"
Vanskelig Fødsel	4	2	1	4	1	1	"
Forgiftninger	"	"	"	"	"	"	"
Antal større Operationer	253	109	1	54	92	79	68